

همه چیز برای معلمان

۵۵ اصل برای کلاس داری موفق
آموزش آداب و مهارت‌های زندگی به دانش‌آموزان

نوشته رُن کلارک
ترجمه فرشته مجیب

انتشارات پیشگامان پژوهش مدار

تهران / ۱۳۹۱

سرشناسه: کلارک، رُن کلارک، ۱۹۷۱-م. Clark, Ron
عنوان و نام پدیدآور: ۵۵ اصل برای کلاس‌داری موفق:
آموزش اغلب و مهارت‌های زندگی به دانش‌آموزان / نوشته رُن کلارک؛ ترجمه فرشته مجیب،
مشخصات نشر: تهران: پیشگامان پژوهش مدرن، ۱۳۹۱.

مشخصات ظاهری: ۱۳۶ ص.
فروست: همه چیز برای معلمان: ۵۵ اصل برای کلاس‌داری موفق: ۲.
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۲۳۰۸-۵-۲

وضعیت فهرست‌نویسی: فیا
داشتن عنوان اصلی:

The essential 55: an award-winning educators' rules for discovering the
successful student in every child, 2003

عنوان دیگر: آموزش اغلب و مهارت‌های زندگی به دانش‌آموزان.
عنوان گسترده: پنجاه‌و پنج اصل برای کلاس‌داری موفق.
موضوع: تدریس

موضوع: راه و رسم زندگی *

شماره افزوده: مجیب، فرشته، ۱۳۹۱-م. مج

ردیف‌بندی کنگره: ۹۱۳۹۱ ب ۷۷ ک ۱۱ / ۱۰۱ LB

ردیف‌بندی دیویی: ۳۷۱ / ۱۰۲

شماره کتابشناسی ملی: ۲۶۶۵۸۱۰

ISBN 978-600-92308-5-3

8 786009 230853

انتشارات پیشگامان پژوهش مدار

۵۵ اصل برای کلاس داری موفق
آموزش آداب و مهارت‌های زندگی به دانش‌آموزان
نوشته زن کلاری
ترجمه فرشته مجیب

دبیر علمی مجموعه: ابراهیم اصلانی
ویراستار: قاسم مهرعلی‌زاده
طراح گرافیک: صادق جمالی
امور آماده‌سازی: نورمحمد خادمی‌فرد

چاپ: اول: ۱۳۹۱ / شمارگان: ۳۰۰۰ نسخه
لیتوگرافی: تندیس / چاپ: تندیس نقره‌ای
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۲۳۰۸-۵-۲
قیمت: ۵۰۰۰۰ ریال
حق چاپ محفوظ است ©

تلفن: ۸۸۳۴۵۲۱۷ نمابر: ۸۸۳۴۵۲۱۸
نشانی: تهران، خیابان کریم‌خان زند، خیابان ماهشهر، نیش خیابان یگانه، پلاک ۳، واحد ۱۲

سخن دبیر علمی مجموعه

هر کدام از ما معلمهایی را به یاد داریم که نه تنها در روش تدریس، در منش و اخلاق نیز انسانهایی به یادماندنی بوده‌اند. ویژگیهای این گونه معلمان چیست؟ چگونه است که معلمی در شغلش موفق می‌شود؟

معلمی از شغلهایی است که اوصاف بسیاری برای آن وجود دارد: فلسفه، علم، هنر، فن، عشق و جز آنها می‌توان گفت که معلمی تک‌تک اینها هست و نیست. معلمی مجموعه‌ای از دانشها، مهارتها و علاقه‌مندیهایی است که نه در همه به یک اندازه وجود دارد و نه یک‌جا به وجود می‌آید. آنان که معلم‌اند، می‌دانند که معلمی سیری تکاملی دارد. در این مسیر نه فقط تواناییهای معلمی تغییر می‌یابد، بلکه زندگی و شخصیت معلم هم تحت تأثیر شغلش قرار می‌گیرد. به این ترتیب گاهی معلمی به شغلی پیچیده و اسرارآمیز تبدیل می‌شود و توضیح این که یک معلم چگونه می‌تواند موفق باشد، کاری سخت به نظر می‌رسد.

بیشتر کارشناسان و صاحب‌نظران علوم تربیتی «معلم» را محور و اساس هرگونه تحول در نظام آموزشی کشور می‌دانند و معتقدند که سرمایه‌گذاری برای تربیت معلم یا افزایش توانمندیهای معلمان نه فقط در ارتقای نظام آموزشی، بلکه در توسعه و پیشرفت کشور نیز مؤثر خواهد بود. مجموعه «همه چیز برای معلمان» بر آن است که به بررسی معلمی از زوایای گوناگون بپردازد. این مجموعه دارای ویژگیهای زیر است:

- انتخاب موضوعات جذاب و متنوع
- بهره‌گیری از نویسندگان و مترجمان مجرب و آشنا با موضوع
- بیان مطالب به صورت شیوا و تا حد امکان کم‌حجم

○ توجه خاص به زوایای پنهان معلمی

○ کمک به معلمان در همه جنبه‌های شغلی

«تشریح‌گامان پژوهش‌مدار» امیدوار است با عرضه این مجموعه به معلمان کمک کند تا با بهره‌مندی از منابعی به‌روز و کارآمد، زمینه‌های ارتقای نظام آموزشی کشور را فراهم سازند.

فرشته مجیب، استاد دانشگاه و نویسنده‌ای است که زندگی علمی خود را وقف کار در حوزه کودکان کرده و همیشه بین دانشجویان، شخصیتی دوست‌داشتنی و محبوب بوده است. نگرش‌های فرهنگی مجیب به همراه سوابق و تجاربش در زمینه‌هایی چون: قصه‌گویی، بازیها، نمایش خلاق و ادبیات کودکان باعث شده است او به دیدگاه‌های خاصی برسد. کتابهای مجیب، چه تألیف و چه ترجمه، نشان از دیدگاهی مبتنی بر انسان‌دوستی، تجربه آزاد و خلاقیت دارد.

انتخاب کتاب رُن کلارک برای ترجمه و فراهم کردن امکان استفاده از آن برای همه معلمان ایرانی، نمونه‌ای از حساسیتها و دغدغه‌های فرشته مجیب در تربیت دانش‌آموزان است. این کتاب که ترکیبی از آموزش با مهارت‌های زندگی است، یک پیام مهم برای معلمان دارد: آموزش از زندگی جدا نیست. در ترجمه کتاب تا حد امکان نکات مرتبط با فرهنگ ایرانی رعایت شده و موارد اندکی هم که با فرهنگ ما سازگار نبوده، حذف شده‌اند. کتاب علاوه بر معلمان، اثری خواندنی برای مدیران و مشاوران مدارس و نیز والدین است.

ابراهیم اصلانی

فهرست

مقدمه مترجم / ۱۲

مقدمه مؤلف / ۱۴

سرآغاز / ۱۶

اصل اول: به هنگام معاشرت با بزرگترها، به آنها محترمانه پاسخ دهید. ۲۴

اصل دوم: به سخنان گوینده، به صورت چشم‌در‌چشم توجه کنید. ۲۵

اصل سوم: در شادی دانش‌آموزان، هنگام کسب موفقیتشان با گفتن تبریک، مشارکت کنید. ۲۸

اصل چهارم: به عقاید دیگران احترام بگذارید، هر چند مخالف نظر شما باشد. ۳۰

اصل پنجم: اگر موفق شدید، مغرور و اگر ناموفق بودید، عصبانی نشوید. ۳۱

اصل ششم: اگر سوالی از شما پرسیده شد، پس از پاسخ، پرسش را به طرف مقابل برگردانید. ۳۳

اصل هفتم: هنگام عطسه و سرفه جلوی دهانتان را بگیرید و عذرخواهی کنید. ۳۴

اصل هشتم: با حرکات نامربوط وانمود به بی‌احترامی نکنید. ۳۴

اصل نهم: وقتی چیزی می‌گیرید، تشکر کنید. ۳۵

اصل دهم: هنگام دریافت هدیه، هدیه یا دهنده آن را کوچک بشمارید. ۳۶

اصل یازدهم: دیگران را با کارهای خوب ناگهانی غافلگیر کنید. ۳۶

اصل دوازدهم: هنگام تصحیح ورقه دانش‌آموزان، فقط به پاسخهای درست نمره بدهید. ۳۷

اصل سیزدهم: هنگام خواندن کتاب به صورت جمعی، در جمع شرکت کنید. ۳۹

اصل چهاردهم: هنگام جواب دادن به سؤالات، به طور کامل جواب دهید. ۴۱

۴۲. اصل یازدهم: هرگز تقاضای تشویق و جایزه نکنید.
۴۳. اصل شانزدهم: هر روز تکالیف همان روز را انجام بدهید.
۴۵. اصل هفدهم: هنگام تدریس، تغییر موضوع و نوع فعالیت باید آرام و نرم و به ترتیب صورت گیرد.
۴۷. اصل هیجدهم: تا می‌توانید ترتیب و نظم را رعایت کنید.
۴۸. اصل نوزدهم: هنگام گرفتن تکالیف شب، غرغر یا شکایت نکنید.
۴۹. اصل بیستم: وقتی معلم جای‌گزین به کلاس بیاید، تمام قوانین کلاس به همان صورت خواهد ماند.
۵۱. اصل بیست‌ویکم: مقررات مخصوص کلاس را دنبال کنید.
۵۲. اصل بیست‌ودوم: می‌توانید بطری آب به کلاس بیاورید، حتی در هنگام کار آب بخورید.
- اصل بیست‌وسوم: نام دیگر معلمان را یاد بگیرید و در راهروها با آوردن نامشان، با آنها احوال‌پرسی کنید.
۵۳. اصل بیست‌وچهارم: در حفظ نظافت دستشوییها کوشا باشید و دستهای خود را بشوید.
۵۵. اصل بیست‌وپنجم: به بازدید‌کنندگان خوشامد بگویید و احوال‌پرسی کنید.
۵۵. اصل بیست‌وششم: در ناهار خوری برای کسی جا نگیرید.
۵۶. اصل بیست‌وهفتم: به شاگردی که توبیخ شده است، خیره نشوید.

- اصل بیست و هشتم: اگر سؤالی درباره تکالیف درسی دارید، با معلم تماس بگیرید یا پیام بفرستید. ۵۷
- اصل بیست و نهم: الفبای تشریفات و آداب و رسوم غذا خوردن را یاد بگیرید. ۵۸
- اصل سیام: پس از خوردن غذا در رستوران یا جای دیگر خودتان مسئول جمع‌آوری مواد زاید ریخته‌شده هستید. ۶۳
- اصل سی و یکم: برای نظافت چای اتاق‌تان در هتل، انعام بگذارید. ۶۴
- اصل سی و دوم: در داخل اتوبوس، بهتر است همیشه صورت‌تان به سمت جلو باشد. ۶۵
- اصل سی و سوم: دستتان را برای آدم‌هایی که تازه با آنها آشنا شده‌اید، تکان دهید و نامشان را تکرار کنید. ۶۶
- اصل سی و چهارم: وقتی غنایی تعارف می‌شود، به اندازه سهم‌تان بردارید. ۶۸
- اصل سی و پنجم: اگر کسی چیزی را به زمین انداخت و شما به او نزدیک بودید، آن را بردارید و به صاحبش بدهید. ۶۹
- اصل سی و ششم: در را برای مردم نگه دارید تا در به روی آنها بسته نشود. ۷۰
- اصل سی و هفتم: اگر کسی به شما تنه زد، حتی اگر شما مقصر نبودید، عذرخواهی کنید. ۷۱
- اصل سی و هشتم: در یک گردش دسته‌جمعی و یا ورود به ساختمان دولتی، سکوت را رعایت کنید. ۷۲
- اصل سی و نهم: در یک گردش دسته‌جمعی، از جایی که بازدید می‌کنید، تشریف کنید. ۷۴
- اصل چهل: در یک گردهمایی پر حرفی نکنید، یا دوستان‌تان را صدا نزنید. ۷۵
- اصل چهل و یکم: در خانه، تلفن را مؤدبانه و با نزاکت پاسخ دهید. ۷۵
- اصل چهل و دوم: در بازگشت از گردش دسته‌جمعی با یک‌یک همراهان دست بدهید و تشکر کنید. ۷۷
- اصل چهل و سوم: هنگام استفاده از پله‌های برقی طرف راست بایستید
- و سمت چپ را برای حرکت دیگران آزاد بگذارید. ۷۸

- اصل چهل و چهارم: وقتی در صف راه می‌روید، با پلن تان را به طرف خود نگه دارید و با آرامی حرکت کنید. ۷۹
- اصل چهل و پنجم: هرگز صف را به هم نزنید. ۸۱
- اصل چهل و ششم: در هنگام دیدن فیلم و نمایش صحبت نکنید. ۸۲
- اصل چهل و هفتم: هرگز با خودتان چیپس (هله‌هوله) به مدرسه نیاورید. ۸۴
- اصل چهل و هشتم: اگر کسی سر به سر شما گذاشت، معلم را در جریان بگیرید. ۸۶
- اصل چهل و نهم: نسبت به آن چه اعتقاد دارید، ثابت قدم باشید. ۸۸
- اصل پنجاهم: مثبت باشید و از زندگی لذت ببرید. ۹۲
- اصل پنجاه و یکم: طوری زندگی کنید که گویی پشیمانی وجود ندارد. ۹۴
- اصل پنجاه و دوم: از اشتباهات عبرت بگیرید و در عدم تکرار آن کوشا باشید. ۹۵
- اصل پنجاه و سوم: بدون توجه به شرایط و اوضاع، همیشه صادق باشید. ۱۰۰
- اصل پنجاه و چهارم: امروز را دریابید. ۱۰۳
- اصل پنجاه و پنجم: سعی کنید همواره بهترین فردی باشید که می‌توانید. ۱۰۵

چند راهنمایی برای رفتار با بچه‌ها ۱۰۶

نکاتی درباره کنار آمدن با والدین ۱۱۳ / پنج چیزی که از والدین شاگردانم انتظار دارم ۱۲۰

نکاتی درباره تنبیه و تشویق ۱۲۲

در خاتمه ۱۳۴

آشنایی با مؤلف ۱۳۶

مقدمه مترجم

صورت بیضی استخوانی، قد بلند، روپوش خاکستری و صدای مهربانش را هرگز فراموش نمی‌کنم، معلم را می‌گویم که به من خواندن و نوشتن آموخت. صدای خش‌دار، چهره مصمم و اندام درشت او که خیلی از من بلندتر بود و بارها و بارها با او حوض را پر از آب کردیم، فواره‌ها به راه افتادند و نیز زیر آب را زدیم و در انتظار ماندیم تا آب حوض خالی شود، ۴۰ سال بعد او را در خیابان دیدم و شناختم. لب‌خندی زد و پرسید چه می‌کنم، احساس کردم هنوز شاگردش هستم و او از من خیلی بلندتر است. وقتی دفترچه سیاه را از جیبش درمی‌آورد تا یکی از ما را برای حل مسئله فیزیک پای تخته ببرد، نفسمان در سینه حبس می‌شد، ای کاش مرا نبیند و آن دیگری که نگاهی به بچه‌های کلاس انداخت و گفت: «در چهره‌تان نمی‌بینم که در آینده کسی بشوید.» آیا راست می‌گفت؟ وقتی با صدای گرمش از ادبیات عامیانه می‌گفت ما را مجذوب عشق او به ادبیات ایران زمین می‌کرد و سرانجام دیگر معلمانی که هر یک به ما مفهومی را آموختند.

اما مهم نیست که از آنها تاریخ آموخته‌ام یا ادبیات و یا ریاضی، قانون مندلیف بود یا مساحت دایره و لوزی، شاید امروز بسیاری از آنها در بخش خاکستری مغزم پنهان شده‌اند. اما آنچه در ذهن من باقی مانده، خاطره آنهاست. رفتارشان، لبخندشان، حرف‌هایشان، چهره شادشان و یا حتی غمگین، یکی به من گذشت و احترام به دیگری را آموخت و آن دیگری قصه‌های سرزمینم را بازگو کرد و سرانجام بیش از آنکه مفهومی را آموخته باشیم، درس زندگی را فرا گرفتیم.

وقتی کتاب زن کلارک را دیدم، به یک‌باره همه خاطرات دوران تحصیل برایم زنده شد. آیا آنچه از زندگی و برای زندگی آموختم، بیش از مفاهیم ارزش نداشت؟ زن کلارک معلمی است که عشق را چاشنی شغلش کرده است و موفقیتش مدیون همین مسئله است. او هوشیارانه مفاهیم زندگی را با درس درهم آمیخت و آنها را در نهاد دانش‌آموزان جای داد. از این‌رو، ترجمه کتاب ۵۵ اصل برای کلاس‌داری موفق را به تمام افرادی که با کودکان سروکار دارند، تقدیم می‌کنم. اصولی که همانا درسهایی برای زندگی اجتماعی است.

فرشته مجیب

مقدمهٔ مولف

طی سالها کار کردن با بچه‌ها و دیدن و تجربهٔ کار با آنان و با توجه به پشتوانهٔ تربیت خانوادگی‌ام که بر اساس احترام، آداب معاشرت، اهمیت دادن به دیگران و سرانجام قدردانی از اطرافیانم بود، به من آموخته شد که چگونه از زندگی لذت ببرم و چگونه از موقعیتهای پیش آمده استفاده درست کنم و از هر لحظهٔ زندگی‌ام بهترین تجربه‌ها را بسازم. امروز خود را بسیار سعادتمند می‌بینم که با کمک شاگردانم توانسته‌ام این اصول ۵۵ گانه را که درسی است برای چگونه زندگی کردن و ارزش زندگی را دانستن و قابل استفاده برای پیر و جوان، خانه‌دار، پزشک و مهندس، معلم، نویسنده و سیاستمدار، به شما پیشنهاد کنم. این اصول چیزی بیشتر از یاد دادن مجموعه‌ای از رفتارها به کودکان است.

اصولی که آنها را آماده می‌کند تا با دنیایی و رای مدرسه برخورد داشته باشند و به عنوان سپری، پس از مدرسه برای مقابله با جهان به کار گیرند. من هر سال کلاس‌م را با این هدف شروع می‌کنم که یک سال وقت دارم تا بتوانم در زندگی شاگردانم تغییری با ارزش به وجود آورم. زیرا معتقدم که آموزش هر کسی باید در حد توانش در تأثیر گذاری بر یکایک شاگردانش مؤثر باشد و واژه موفقیت برای به کار انداختن و رسیدن به قدرت ذهنی برای یک شاگرد کافی نیست، باید به کودکان نشان داد که تا چه حد برایمان ارزش دارند و برایشان لحظاتی بیافرینیم تا به زندگی‌شان اثری جاودانه ببخشد و مهم‌تر از همه، عشق را که در زندگی هر معلم واقعی انباشته است، به آنها هدیه دهیم، زیرا این عشق دو طرفه است.

زن کلارک

سرآغاز

نام او Mudder بود. چیزهایی را که دوست داشت، یادم هست. او مادر بزرگ من بود. در حالت ایستاده قدش ۵ فوت بود، اما وقتی دستش را به کمرش می‌زد، بلندقدترین فرد اتاق می‌شد. قطعاً زنی نبود که زیر بار حرف زور برود. افرادی که او را می‌شناختند، به او احترام می‌گذاشتند. بیچاره می‌شد کسی که با او جور دیگری برخورد می‌کرد. هم‌زمان با بزرگ شدن من، او هم با ما زندگی می‌کرد و تأثیر بسیاری در شکل‌پذیری و اثرگذاری امروزه من داشت. او یکی از عواملی است که فکر می‌کنم به این ۵۵ اصل می‌توان امیدوار بود و از شاگردان همان انتظاری را داشت که از بزرگسالان متوقع هستیم.

افزون بر او، والدینم نیز یک نوع تربیت و پشتوانه اخلاقی محکم جنوبی (جنوب آمریکا) به من دادند، که شامل احترام، آداب معاشرت، دیگران را قابل دانستن و قدردانی از آنهاست. افزون بر این ایده‌آلها، می‌توانم بگویم به من